

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

**CLRAE ETTEKIRJUTUSE
Soovitus 294 (2010) TÄITMINE VABARIIGI
VALITSUSE POOLT
PERIOODIL 26.10.2010 KUNI 01.09.2011**

**OMAVALITSUSFOORUM
Sulev Mäeltsemees**

Tallinn, 18. november 2011

Eesti pöördumine CLRAE poole

- **2009. aasta mais pöördus ELL ja EMOL Delegatsioon** Strasbourgis Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi (CLRAE) poole.
- Avaldati **protesti** sama aasta veebruaris **riigi lisaeelarvega valdadele ja linnadele tehtud kärpete suhtes** ning esitati palve viia läbi järelevalvevisiit Eestisse, et välja selgitada, kas Eesti keskvalitsuse tegevus on kooskõlas Euroopa kohaliku omavalitsuse harta sätetega ja saada Euroopa Nõukogu seisukoht.

CLRAE järgnevast tegevusest

- Sama aasta septembris küsis CLRAE selle Pöördumise kohta lühianalüüsi Euroopa kohaliku omavalitsuse harta Sõltumatute ekspertide grupi (*Group of Independent Experts of the European Charter of Local Self-Government*) Eesti esindajalt.
- 30. oktoobri 2009 kirjaga esitas riigi kesktasandi poolse selgituse regionaalminister Siim-Valmar Kiisler.
- Kõik nimetatud **tekstid on kättesaadavad EMOL veebil.**

CLRAE järgnevast tegevusest

- 2010. aasta 26.-27. aprillil külastas Eestit CLRAE delegatsioon (CLRAE Institutsionaalse Komitee esindaja Jos Wienen ning Euroopa kohaliku omavalitsuse harta Sõltumatute ekspertide grupi liige prof Zoltan Szente).
- Kuu enne CLRAE delegatsiooni visiiti oli **Riigikohus 16. märtsil 2010 võtnud otsuse 3-4-1-8-09**, millega muuhulgas kohustati seadustes
 - 1) selgelt eristama kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning
 - 2) nägema ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamine riigieelarvest.

CLRAE järgnevast tegevusest

- CLRAE delegatsioon kohtus meie valitsusasutuste, Riigikogu, Riigikohtu, üleriigiliste kohaliku omavalitsuse üksuste liitude ning Tallinna ja Haapsalu linna esindajatega,
- See oli CLRAE teistkordne monitooring Eestis, sest 2000. aastal oli CLRAE enda algatusel koostatud Soovitus 81 (2000) “Kohaliku demokraatia olukorrast Eestis”.
- 2010. aasta 26.-28. oktoobril toimunud CLRAE Kohalike omavalitsuste koja (*Chamber of Local Authorities*) istungil kiideti heaks **Soovitus 294 (2010)** Eesti kohaliku demokraatia kohta (*Recommendation 294 (2010) Local democracy in Estonia*), mis sama aasta novembris võeti ka Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee poolt teadmiseks.
- Soovituses 9 punkti.

CLRAE soovib Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteel kutsuda Eesti ametivõime üles

- 1. **Andma Tallinna linnale eristaatus**, vastavalt Kongressi Soovitusele 219 (2007), millega luuakse erinevad õiguslikud meetmed, et võtta arvesse konkreetset olukorda pealinnas võrreldes teiste kohalike omavalitsustega.
- 2. **Täpsustada kohaliku omavalitsuse kohustuslikke ülesanded ja funktsioone** käsitlevaid õigusakte.
- 3. **Muuta kiiresti siseriiklike õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem**, et see oleks samaulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses **omavalitsustele määratud kohustustega** ning võimaldada kohalikele omavalitsustele **saada tulusid kohalikest maksudest**. Sellist muudatust õigusaktidesse oli juba märgitud Soovitus 81 (2000).

CLRAE soovib Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteel kutsuda Eesti ametivõime üles

- 4. **Tagama** meetmed, et kohalikud omavalitsused saavad **piisava tulu jagatud maksudest** ning et need eraldatakse läbipaistval moel.
- 5. **Luua toetusfond** kohalikele omavalitsustele, mis on eriti mõjutatud majanduskriisist, nii et nad on jätkuvalt võimelised pakkuma teatud sotsiaalteenuseid.
- 6. **Alustama** laiaulatuslikke **konsultatsioone** kohalike omavalitsustega planeeritud **finantsreformi teemadel**.

CLRAE soovib Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteel kutsuda Eesti ametivõime üles

- **7. Täpsustama läbirääkimiste protseduuri** kohaliku omavalitsuse üksustega ning üleriigiliste kohaliku omavalitsuse üksuste liitudega, et muuta konsultatsioonid ja arutelud võimalikuks enne lõpliku otsuse tegemist, nagu on sätestatud Harta artiklis 4 lõige 6. See menetlus peaks toimuma õigel ajal ja olema korraldatud nõuetekohaselt enne arutelu, eriti kui kavandatud reform puudutab kohalikke omavalitsusi või toob neile kaasa rahalisi kohustusi;
- **8. Ratifitseerima** Euroopa kohaliku omavalitsuse **harta** kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitlev **lisaprotokoll** (CETS nr 207) nii kiiresti kui võimalik.
- 9. Soovib Eesti ametivõimudelt, et nad **teavitaksid Kongressi** käesoleva raporti soovitude põhjal ellu viidud järelmeetmetest.”

Analüüsi koostamisel tugineti peamiselt järgmistele allikatele

- 1. Euroopa kohaliku omavalitsuse **harta** ja selle Seletuskiri.
- 2. Euroopa Nõukogu **muud asjaomased regulatsioonid** (nt 2007. aasta Soovitus 219 (2007) “Pealinna staatus”).
- 3. **Riigikohtu** 16. märtsi 2010 otsus 3-4-1-8-09.
- 4. **OECD** koostatud ja 2011. aasta kevadel avaldatud Eesti valitsemissektori toimivuse analüüs „Ühtse riigivalitsemise suunas“.
- 5. Ajavahemikus 2010 sügis-2011 sügis vastu võetud **seadused** (eelkõige Maamaksu seaduse ja Kohalike maksude seaduse muutmine)

Analüüsi koostamisel tugineti peamiselt järgmistele allikatele

- 6. Ajavahemikus 2010 sügis-2011 sügis **Riigikogus esitatud arupärimised**, kus käsitleti CLRAE Soovituse 294 (2010) teemasid (eelkõige kohaliku omavalitsuse rahastamist ja finantsautonoomiat) ning peaministri Andrus Ansipi, rahandusministri Jürgen Ligi, regionaalministri Siim-Valmar Kiisleri ja riigikontrolöri Mihkel Oviiri vastuseid neile arupärimistele, samuti Vabariigi Presidendi Toomas-Hendrik Ilvese kõne Riigikogu 2011.aasta sügishooaja avaistungil 12.09.2011.
- 7. Siseministeeriumi osakonna juhataja Väino Tõemetsa **ettekanne** „CLRAE ja OECD soovitused kohalike omavalitsuste valdkonna reguleerimiseks, riigi tegevus nende täitmisel. Riigikohtu otsuse täitmise jätkamine 2011. aastal“ **Linnade ja Valdade Päevadel** 17.02.2011.
- 8. Erakonna Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eestimaa Reformierakonna **valitsusliidu programm** (2011. aasta Riigikogu valimistel) ning Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011-2015.

Analüüsi koostamisel tugineti peamiselt järgmistele allikatele

- 9. Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu Delegatsiooni **läbirääkimiste protokollid**, sh 2011. aasta aprillis esitatud Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu eelarveläbirääkimisteks 2012. aasta riigieelarve ettevalmistamise ja muudes küsimustes ning 21. septembril 2011 allkirjastatud läbirääkimiste lõpp-protokoll.
- 10. **Teemakohased publikatsioonid** tunnustatud asjatundjatelt, mis annavad hinnanguid CLRAE Soovitustes 294 (2010) tõstatud ettepanekute senisele lahendamisele ja/või näitavad edasise arengu suundumusi.

1. Anda Tallinna linnale eristaatus

- Vt ettekanne 8. detsembril 2010 Tallinnas toimunud V erakorralisel Omavalitsusfoorumil
- CLRAE ettepanek anda Tallinna linnale eristaatus ei vajaks pikemat käsitlust, kui mitte Vabariigi President poleks Riigikogu 2011. aasta sügishooaja avaistungil avaldanud arvamust pealinnaga seonduvate probleemide ja võimalike arengusuundumuste kohta järgmiselt:
- *“...mil määral on saja või koguni neljasaja tuhande elanikuga linn kohaliku omavalitsuse üksus. Kas läbipaistvuse nõuded, mida seadus näeb ette 900 elanikuga vallale, töötavad ka linnas, mille rahvaarv ulatub kolmandikuni riigi elanikkonnast ning kus on võimatu väita, et otsused peegeldavad kodukandi huve? Või vajame hoopis uusi lahendusi, kus mõiste, kohalik kogukond“all peame silmas linnaosaid või koguni asumeid? Needki otsused, mis puudutavad võimalikku pealinna regiooni eriregulatsiooni, saavad rajaneda vaid omavalitsuse tegeliku olemuse tunnetamisele....”*

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

1. Anda Tallinna linnale eristaatus

- Londoni näide ilmestab, kuidas detsentraliseerimine (seda on õigem nimetada näiliseks detsentraliseerimiseks) võib viia hoopis avaliku halduse tsentraliseerimiseni ja omavalitsuslike funktsioonide riigistamisele.
- Kuni 1980. aastate alguseni oli Londonis nn Suur-Londoni Linnavolikogu ja 32 linnaosa oma volikogudega. 1985.aasta Kohaliku omavalitsuse seadusega otsustas Suurbritannia parlament, et pealinnas Londonis on edaspidi iseseisvad linnaosad. Konfrontatsioon riigi kesktasandi ja pealinna vahel viis Londoni Linnavolikogu likvideerimiseni. Detsentraliseerimise (näilise!) käigus võtsid ministriumid üle osa ülelinnalisi ülesandeid (teedevõrk, ühistransport) jne.
- Pärast 14 aastast vaheaega taastati sajandivahetusel Suurbritannia pealinnas ühtne linna juhtimine ja valiti Londoni Linnavolikogu.

1. Anda Tallinna linnale eristaatus

- Tallinnal on erisused:
(1) pealinna suhted riigi tasandiga, 2) suurlinna ja tagamaa koostöö, 3) suurlinna detsentraliseerimine).
- **Tallinnale eristaatust teatavasti ei ole antud.**

2. Täpsustada kohaliku omavalitsuse kohustuslikke ülesandeid ja funktsioone käsitlevaid õigusakte

- Riiklike ülesannete eristamine kohaliku elu küsimustest on ilmselt keerulisemaid küsimusi riigi ja kohaliku omavalitsuse vahelistes suhetes.
- Riiklike ülesannete täitmist kohaliku omavalitsuse üksuste poolt on tuvastanud Sise-, Kultuuri-, Põllumajandus- ja Kaitseministeerium. Kehtestati tuvastatud ülesannete rahastamise korrad ja need eristati ka 2011. aasta riigieelarves.

2. Täpsustada kohaliku omavalitsuse kohustuslikke ülesandeid ja funktsioone käsitlevaid õigusakte

- Riigikohtu Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi nõunik Tim Kolk iseloomustab 2011 suvel ilmunud (“Riigikogu Toimetised”, 23, 2011) artiklis “Millist kohaliku omavalitsuse rahastamise süsteemi nõuab põhiseadus?” esialgset analüüsi, mille käigus leiti vaid nelja ministeeriumi (NB! vaid nelja – S.M.) valitsemisalast mõned üksikud (NB! mõned üksikud – S.M.) ülesanded, mida saab pidada kohaliku omavalitsuse üksuste täidetavateks riiklikeks ülesanneteks.
- Nende ülesannete hulka kuuluvad näiteks järelevalveametniku poolt loomaomanikult ära võetud loomapidamise kohustus, maakonnaraamatukogu teenuse osutamine, riigi rahastatav lapsehoiuteenus, sündide ja surmade registreerimine, omasteta surnute vedu, kriminaalmenetluses vahistatud, kahtlustatava või süüdistatava järelevalveta vara hoidmine.
- T. Kolk märgib, et **riiklike ja omavalitsuslike ülesannete eristamine on pooleli.**

2. Täpsustada kohaliku omavalitsuse kohustuslikke ülesandeid ja funktsioone käsitlevaid õigusakte

- Riigikohtu 16.03.2010 otsusele 3-4-1-8-09 juhtis tähelepanu **Vabariigi President** Riigikogu 2011. aasta sügishooaja avaistungil: “... See, et valitsuse ettepanekul ja parlamendi heakskiidul on järjekindlalt vähendatud linnade ja valdade tulused, on fakt. Riigikohus on aga oma lahendiga nõudnud riigi ja kohaliku võimu ülesannete määratlemist ja nende täitmiseks vajalike kulude rehkendamist ning seejärel eraldamist. Kordan, see on Riigikohtu lahend. Ja me elame õigusriigis. **Head parlamendi liikmed: kas te olete endalt küsinud - kas parlament saab mõne kuu pärast vastu võtta 2012. aasta riigieelarve nii, et koos sellega täidetakse ka Riigikohtu otsust?”**
- CLRAE Soovitus on täidetud üksnes osaliselt.

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmise õiguslik autonoomia on praktikas suhteliselt vähetähtis, kui vald või linn on **ilma jäetud finantsressurssidest nende ülesannete täitmiseks**. Ja väga olulise **omavalitsusliku vabaduse** põhimõttena peab valdadel ja linnadel olema oma **maksustamise õigus**.
- Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artikkel 9 punkti 1 kohaselt:
- *”1. Kohalikel võimuorganitel on riikliku majanduspoliitika raames õigus piisavatele rahalistele vahenditele, mida nad võivad oma volituste piires vabalt kasutada.”*
- Võib öelda, et just Harta artikli 9 põhimõtete rakendamise osas on Eestis suured erimeelsused.
- Ja üsna ilmne on, et Soovitus 294 (2010) ettenähtud tempo *“Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte ...”* järgimine on ebareaalne.

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Hoolimata sellest, et erakonna Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eestimaa Reformierakonna Valitsusliidu programmis 2011. aasta Riigikogu valimistel on märgitud, et kohaliku halduse tänapäevastamisel peab Valitsusliit oluliseks reformide elluviimist, lähtudes ka põhimõttest (p 12) suurendada omavalitsustele iseseisvat tulubaasi, regionaalset tasakaalustatust ja kohalikku demokraatiat Selleks lubavad Valitsusliidu osapooled:
 - *“a. viime omavalitsuste tulubaasi pikaajalise planeerimise Riigieelarve strateegiasse;*
 - *b. eelarvevõimaluste tekkel vaatame üle omavalitsuste tulubaasi kujunemise alused võttes arvesse omavalitsuste koonddefitsiiti. Üldise suundumusena peab tänaste väikeste kohalike maksutulude, suure osatähtsusega riigitoetuste ja niinimetatud kohaliku iseloomuga riiklike maksude asemel oluliselt suurenema omavalitsuste roll oma maksutulu kujundamisel.”*

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Kohalike maksude temaatika on ilmselt üks enim täiesti erinevaid arvamusih põhjustanud ja põhjustavaid valdkondi meie kohaliku omavalitsuse üksuste eelarve formeerumises, laiemalt finantsjuhtimises. Ettekandja arvates on kohalike maksude kehtestamise õigus kohaliku omavalitsuse olemuslik tunnus.
- Samas aga nt Riigikontrolli Peakontrolöri 18.01.2000 otsuses on aga märgitud, et Eesti on liiga väike kohalike maksude kehtestamiseks. Sageli märgitakse aga vastupidiselt ja kriitiliselt (muuhulgas Riigikogus 23.09.2010 toimunud olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Riigi ja kohalike omavalitsuste partnerlus" arutelul), et Eestis on kohalike maksude osatähtsus valdade ja linnade tulubaasis Euroopas üks väiksemaid (osatähtsus kohalike eelarvetes alla ühe protsendi).
- Viimane fakt on õige, aga seda ei tohiks üle võimendada.

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Probleem ei ole mitte niivõrd meie **Kohalike maksude seaduses** ette nähtud maksudega, kuigi ka siin on kummaline, et 23.09.2010 Riigikogu teatavasti kaotas Kohalike maksude seadusest veel kaks kohalikku maksu – müügitaksu ja paadimaksu (nüüd on jäänud kuni 6 kohalikku maksu).
- Kusjuures nt eelmisel iseseisvusajal loeti meil paadimaksu endastmõistetavalt üheks võimalikuks kohalikuks maksuks. Paadimaks oli meil 1938. aasta Linnaseaduses (1938, 43, 404) üks 26-st lubatud kohalikust maksust ja 1937. aasta Vallaseaduses (RT 1937, 32, 310) üks (kõigest!) kaheksast lubatud kohalikust maksust.

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Eesmärk ei peaks olema mitte niivõrd Kohalike maksude seaduses ettenähtud ühe või teise maksu rakendamises või mitterakendamises, mille üle teatavasti otsustab iga valla- või linnavolikogu iseseisvalt.
- Eesmärk peaks olema **kohalikku eelarvesse laekuva maksutulu tõstmine**, mis tagaks kohalikule omavalitsusele suurema majandusautonoomia.

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Oma maksutulude osatähtsus kohalikes eelarvetes on Rootsis 69%, Taanis 49%, Soomes 43%, aga meil EL liikmete hulgas tagant kolmandana kõigest 4%. Meist tagapool on Läti ja Malta 0%-ga ja eespool Leedu 5%-ga ja Tšehhi 6%-ga.

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Kohalikud maksutulud on teema, kus Riigikogu ja Vabariigi Valitsus on kahetsusväärset hoopis **kaugenenud CLRAE Soovitusest 294 (2010)** ja seda mitte üksnes praktikas (seadustes) vaid ka põhimõtteliste seisukohtadega.
- Ka valdkonna teadlased jt spetsialistid rõhutavad sageli liiga ühekülgselt just Kohalike maksude seaduses lubatud maksude vähest osatähtsust kohalike eelarvete tuludes.
- Kohalikke makse võib iga volikogu kehtestada või jätta kehtestamata ja nende maksude osatähtsus on Eestis laialt tuntud faktina tõepoolest *ca* 1% kohalikest eelarvetest.
- Peamine probleem on valla ja linna oma (ka seadustega üleriigiliselt kehtestatud) maksutuludes.

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Vabariigi President juhtis oma kõnes Riigikogu 2011. aasta sügishooaja avaistungil tähelepanu fakte, et valitsuse ettepanekul ja parlamendi heakskiidul on järjekindlalt vähendatud linnade ja valdade tulusid.
- T. Kolk märgib oma viidatud artiklis, et omavalitsuslike ülesannete jaoks tuleb tagada piisavalt raha.

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- Otsene sekkumine kohaliku omavalitsuse oma maksutulude baasi oli maamaksu kaotamine kodualuselt maalt, mille Riigikogu seadustas 16. juunil 2011. Endine justiitsminister ja Riigikogu liige Jüri Adams on kirjutanud (Nekroloog maamaksule "Eesti Päevaleht", 14.06.2011), et **maamaksu kaotamist kodualuselt maalt on raske nimetada millekski muuks kui populismiks ning kohalike omavalitsuste ja inimeste vahelise nabanööri läbilõikamiseks.**
- Staažika poliitiku ja Eesti Vabariigi põhiseaduse ühe autori sõnul on **maamaks ainuke otseside kohaliku omavalitsuse üksuse ja seal tegutsevate inimeste vahel!**

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

3. Muuta kiiresti siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega ning võimaldada kohalikele omavalitsustele saada tulusid kohalikest maksudest

- **CLRAE Soovitus ei ole täidetud, täpsemalt – sellest on isegi 2010.-2011. aasta jooksul eemaldatud.**
- Seda nii riiklikult kehtestatud maksude (maamaksu vabastus) kui kohalike maksude (müügitaksu ja paadimaksu kaotamine) osas.
- Omavalitsuslike ülesannete rahastamise osas ei ole muudetud siseriiklikke õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldatud rahaliste vahendite proportsioon oleks suurem, et see oleks sama ulatuslik Eesti Vabariigi põhiseaduses ja siseriiklikus õiguses omavalitsustele määratud kohustustega

4. Tagama meetmed, et kohalikud omavalitsused saavad piisava tulu jagatud maksudest (*shared taxes* nt tulumaks), ning et need eraldatakse läbipaistval moel

- Skandinaaviamaades on **kohalik üksikisiku tulumaks**, mille maksumäär võib iga volikogu muuta mõlemas suunas. Sel aastal on Soome valdades kohaliku üksikisiku tulumaksu määr keskmiselt 19,17% (0,2 protsendipunkti kõrgem kui 2010. aastal). Kõrgeim maksumäär oli 21,50% (Vihanti vald) ja madalaim 16,25% (Saltikivi vald). Helsingis oli maksumäär 18,5% ja ja Kaunianenis 16,5%. Üle 20 protsendi oli üksikisiku tulumaksu määr 139 vallas (sh linnad).
- **CLRAE Soovitus 294 (2010) on täitmata**

5. Luua toetusfond kohalikele omavalitsustele, mis on eriti mõjutatud majanduskriisist, nii et nad on jätkuvalt võimelised pakkuma teatud sotsiaalteenuseid

- Vabariigi Valitsus on lisaks riigieelarves ettenähtud toetustele kohaliku omavalitsuse üksustele (sh tasandusfond) eraldanud aeg-ajalt täiendavaid summasid valdade ja linnade eelarvetesse. Juba 2010. aasta riigieelarve seaduses nagu ka 2011. aasta riigieelarve seaduses oli säte, et kohaliku omavalitsuse üksusel on kohaliku omavalitsuse üksusel on finantsraskuste tekkimisel (suutmatus pikemaajaliselt rahuldada võlausaldajate nõudeid) võimalik taotleda toetust eelarve saneerimiseks.

5. Luua toetusfond kohalikele omavalitsustele, mis on eriti mõjutatud majanduskriisist, nii et nad on jätkuvalt võimelised pakkuma teatud sotsiaalteenuseid

- Aga sellist meedet ei saa lugeda veel vastavaks CLRAE Soovituse 294 (2010) ettepanekule moodustada toetusfond raskustes valdadele ja linnadele, et nad saaksid jätkuvalt osutada sotsiaalteenuseid.
- **Seega:** teatud määral toetatakse majanduskriisist mõjutatud valdu ja linnu, kuid **CLRAE soovitatud toetusfondi ei ole moodustatud.**

6. Alustama laiaulatuslikke konsultatsioone kohalike omavalitsustega planeeritud finantsreformi teemadel

- Teatud määral toimuvad konsultatsioonid, kuid mingeid **uusi laiaulatuslike konsultatsioonide vorme ei ole lisandunud CLRAE Soovituse 294 (2010) esitamise järgselt.**

7. Täpsustama läbirääkimiste protseduuri kohaliku omavalitsuse üksustega ning üleriigiliste kohaliku omavalitsuse üksuste liitudega, et muuta konsultatsioonid ja arutelud võimalikuks enne lõpliku otsuse tegemist

- Peetud on selleteemalisi arutelusid (sh Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu Delegatsiooni läbirääkimistel), kuid **CLRAE Soovituse 294 (2010) järgselt ei ole muudatusi tehtud.**

8. Ratifitseerima Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitlev lisaprotokoll (CETS nr 207) nii kiiresti kui võimalik

- Selle ülesande täitis Riigikogu 16. veebruaril 2011 (RT II, 08.03.2011, 1). Tegu on esimese rahvusvahelise dokumendiga, mille eesmärk on rahvusvaheliselt tagada kodanike õigus osaleda valijate või kandidaatidena nende elukohaks oleva kohaliku omavalitsuse üksuse esinduskogu liikmete valimisel, siis on Eesti jaoks oluline anda rahvusvahelisele üldsusele signaal, et Eesti täidab seda demokraatliku õigusriigi kohustust. Lisaprotokolli heakskiitmine tulenes eestkätt soovist tunnustada isikute õigust osaleda kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses kui rahvusvahelisest õigusest tulenevat õigust.

8. Ratifitseerima Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitlev lisaprotokoll (CETS nr 207) nii kiiresti kui võimalik

- Eelnõu lugemisel Riigikogus märkis regionaalminister, et lisaprotokolli ratifitseerimisega täidaksime Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi (CLRAE) 28. oktoobri 2010. aasta soovitusel "Kohalik demokraatia Eestis" punktis 6 tehtud ettepanekut, kus Eesti pädevatel võimuorganitel soovitatakse lisaprotokoll võimalikult ruttu ratifitseerida.
- **CLRAE Soovitus 294 (2010) on täidetud.**

9. Soovib Eesti ametivõimudelt, et nad teavitaksid Kongressi käesoleva raporti soovituste põhjal ellu viidud järelmeetmetest

- Vabariigi Valitsus kinnitas 13. oktoobril 2011 OECD Eesti valitsemissektori toimivuse analüüsi „Ühtse riigivalitsemise suunas“ rakendamise tegevuskava.
- Midagi samaväärset ei ole ettekandjale teadaolevalt tehtud CLRAE Soovituse 294 (2010) rakendamiseks.

KOV valitsusliidu programmis

- Väga head väärtushinnangud on kohaliku omavalitsuse sisu ja avalikus halduses koha mõistmisel (seega ka eeldused CLRAE Soovituse 294 (2010) täitmiseks) Erakonna Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eestimaa Reformierakonna valitsusliidu programmis 2011. aasta Riigikogu valimistel:
- *”Kohalik omavalitsus ei ole riigi käepikendus, vaid vabade kodanike iseseisev kohalik valitsus. Eesti Vabariigi Põhiseadusega, Kohalike omavalitsuste korralduse seadusega, Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ratifitseerimisega on Eesti valinud ja kinnistanud autonoomse, kogukonnapõhise kohaliku omavalitsuse. Tugev kohalik identiteet, laiapõhjaline demokraatlik riigikorraldus, keskvõimu tasakaalus hoidmine on väga suured väärtused, millel põhineb Eesti iseseisvus.“*

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Riik ja kohalik omavalitsus

“Riik, mis ei arvesta kohalike omavalitsuste õigustatud huvisid, nõrgestab iseennast.”

Prof Peter Schöber. Kohalik omavalitsus. Tallinn, Eesti Keele Sihtasutus, 2001

TÄNAN TÄHELEPANU EEST!

1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY